



[itobiad], 2021, 10 (3): 2717-2742

**Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi  
Arasındaki İlişkide İş-Aile Çatışmasının Rolü**

The Role of Work-Family Conflict in the  
Relationship Between Paternal Work  
Environment and Depression Level

Video Link: <https://youtu.be/3AD1ZNmepps>



**Berna AKÇINAR YAYLA**

Doç. Dr., FMV Işık Üni., Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji  
Assoc. Prof., FMV Işık Univ., Faculty of Arts and Science, Psychology  
berna.akcinar@isikun.edu.tr / Orcid ID: 0000-0003-4768-7463

**Ebru ÖZBEK**

Koç Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji  
Koc Univ., Graduate School of Social Science and Humanities, Psychology  
eozbek18@ku.edu.tr / Orcid ID: 0000-0001-7288-8983

**İrem YOLA ÇETİN**

Uzman Psikolog, FMV Işık Üni., Lisansüstü Eğitim Enstitüsü  
Clinical Psychologist, FMV Işık Univ., School of Graduate Studies  
irem.yola@isikun.edu.tr / Orcid ID: 0000-0003-2792-5057

**Makale Bilgisi / Article Information**

**Makale Türü / Article Type** : Araştırma Makalesi / Research Article  
**Geliş Tarihi / Received** : 04.02.2021  
**Kabul Tarihi / Accepted** : 22.09.2021  
**Yayın Tarihi / Published** : 23.09.2021  
**Yayın Sezonu** : Temmuz-Ağustos-Eylül  
**Pub Date Season** : July-August-September

**Atıf/Cite as:** Akçınar Yayla, B. , Özbek, E. & Yola Çetin, İ. (2021). Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide İş-Aile Çatışmasının Rolü . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 10 (3) , 2717-2742 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/64619/873545>

**İntihal /Plagiarism:** Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

**Copyright** © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

## Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide İş-Aile Çatışmasının Rolü \*

### Öz

Bu çalışmanın amacı, 2-6 yaşları arasında çocuğu olan evli ve eşi ve kendileri çalışan babaların, çalışma koşullarının, deneyimledikleri iş-aile çatışmasının ve algıladıkları kurumsal desteğin depresyon düzeyleri ile olan ilişkisini incelemektir. Çalışma kapsamında, hafta içi çalışma süreleri ve algılanan kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolü de araştırılmıştır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi, makro seviyedeki faktörlerden mikro seviyedeki aile içi ilişkilere kadar bireyin nasıl etkilendiğini açıklayan, yani, çevre-aile-birey ilişkisini en iyi şekilde açıklayan Ekolojik Sistemler Kuramı ve Aile Sistemleri Kuramının bir sentezi ile oluşturulmuştur. Çalışmanın örnekleme tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş 2-6 yaşları arasında çocuğu olan evli ve çalışan 300 babadan oluşmaktadır. Çalışmanın verileri, babaların çalışma şartlarını, iş-aile çatışmasını, algıladıkları kurumsal desteği ve depresyon düzeylerini kendilerinin ölçekler aracılığıyla raporladığı nicel yöntemlerle elde edilmiştir. Aracı etki analizi MPLUS programında yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda (i) babaların deneyimledikleri iş-aile çatışmasının, babaların hafta içi çalışma süreleri ve depresyon düzeyleri ile pozitif, iş yerinden algıladıkları kurumsal destek ile ise negatif yönde ilişkili olduğu; (ii) çalışma saatleri ve iş-aile çatışması yüksek olan babaların depresyon belirtileri gösterme olasılığının yüksek olduğu; (iii) hafta içi çalışma süreleri ve algılanan kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolü üstlendiği bulunmuştur. Bu çalışmanın, küçük yaşta çocuğu olan, çalışan, geleneksel cinsiyet rol ve tutumlarının baskın olduğu toplumda yaşayan erkeklerin iş hayatlarına bağlı sorunlarının özetlenmesi ve iş-aile dengesinin sağlanması ve çalışma durumlarının iyileşmesi için var olması gereken unsurların tespiti açısından oldukça önemli katkıları olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** İş-Aile Çatışması, Depresyon, Babalık, Algılanan Destek, Erken Çocukluk.

\* FMV Işık Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı Yayın Etiği Kurulu Başkanlığının 23.01.2019 Tarih kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.



## The Role of Work-Family Conflict in the Relationship Between Paternal Work Environment and Depression Level

### Abstract

The current study aims to examine association of the work conditions, the experienced work-family conflict and the perceived organizational support with the psychological health of married men in a family of dual-career couples with children aged 2-6. In the scope of the study, the mediating role of work-family conflict in the association of weekday working hours and perceived organizational support with depression were analyzed. The study's conceptual framework was based on the Ecological Systems Theory and Family Systems Theory that explain the environment-family-self associations from macro-level factors to micro-level family relations. The participants of the study were recruited by stratified sampling from all around Turkey in order to achieve representativeness of married and working men with children aged 2-6 (N=300). The fathers presented their working conditions, the level of work-family conflict, perceived organizational support, and depression via self-report questionnaires. The mediation effect analyses were conducted with MPLUS. The results indicated that (i) the working hours and perceived organizational support were negative whereas the work-family conflict and depression were positively associated; (ii) the working hours and work-family conflict predicted the depression levels of the fathers positively; (iii) there was a mediating role of work-family conflict in the association between working hours and perceived organizational support with depression. In the vein of this study's findings, it is possible to describe the problems of working men with young children in a traditional culture which will guide the policymakers to develop and implement family policies and training programs related to work-family conflict.

**Keywords:** Work-Family Conflict, Depression, Fatherhood, Perceived Support, Early Childhood.

### Giriş

Bireyin çevresiyle etkileşimini ve birey davranışlarının çevresel unsurlardan nasıl etkilendiğini açıklayan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu çalışmanın kuramsal çerçevesini, çevre-aile-birey etkileşimini açıklayan Ekolojik Sistemler Kuramı (Bronfenbrenner, 1979) ve Aile Sistemleri Kuramı (Cox ve Paley, 1997) oluşturmaktadır. Ekolojik Sistemler Kuramına göre davranışlar; makro düzeydeki yaşanılan çevre ve kültür, eğitim seviyesi, sosyoekonomik düzey gibi faktörlerle birlikte mikro düzeydeki faktörler ile de şekillenir (Bronfenbrenner, 1979, s. 3-4). Buna göre, bireyin davranışlarını anlayabilmek için sadece onun davranışlarını incelemek yeterli değildir.



Özellikle kişinin en yakın sistemi olan ailesini ve çevresini bir bütün olarak incelemek önemlidir. Ebeveynlerin ve çocukların içinde yer aldığı diğer sistemlerdeki çevre, ebeveynlerin psikolojik sağlıklarını ve olumlu ebeveynlik davranışlarını arttırmasını kolaylaştırma -ya da zorlaştırma-potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, aile ve iş ortamındaki tüm destek mekanizmalarının ve deneyimlerin incelenmesi, ebeveynlik davranışlarının ve dolayısıyla çocuğun gelişimini etkileyecek unsurların belirlenmesi açısından önemli role sahiptir. Kişilerin çalıştıkları işyeri de çevresel katmanlardan biridir. Babaların işyerinde deneyimledikleri olumsuzluklar ya da işyerinin desteği, onların hem psikolojik sağlıklarını, hem de aile içi ilişkilerini etkileyecektir.

Aile Sistemleri Kuramına göre ise aile içindeki tüm ilişkiler (ör. Ebeveynler arasındaki ilişki ve bir ebeveynin çocuklarla olan ilişkisi) birbirleriyle etkileşim halindedir ve bir ilişki içindeki dinamikler diğer ilişkileri etkileyebilmektedir (Cox ve Paley, 1997, s. 243-267). Aile Sistemleri Kuramında bu yayılma (spillover) kavramı ile açıklanmaktadır. Bu kavrama göre birbirleriyle yakın olarak etkileşimde olan aile ilişkilerindeki bir olumsuzluk (anne-baba) diğer ilişkileri (anne-çocuk, baba-çocuk) etkileyebilmektedir. Yani birbirine bağlı olan bu ilişkiler diğer ilişkilerin düzenlenmesi ve desteklenmesiyle de ilişkilidir (Erel ve Burman, 1995, s. 108-132). Bu kavramdan yola çıkarak anne ve babanın deneyimlediği iş-aile çatışmasının veya iş yerinde yaşadıkları stresin ebeveynlerin kendi ilişkisine ve ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkisine yayılmasını öngörmek mümkündür (Almedia ve diğerleri, 1999, s. 49-61).

Bu bağlamda, bu çalışmada öncelikli olarak, 2-6 yaşları arasında çocuğu olan evli, eşi ve kendisi çalışan babaların, aile içi dinamikleri ve babalık davranışları hakkında genel bilgiler edinilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, babaların çalışma süreleri, onların deneyimledikleri iş-aile çatışması ve çalıştıkları kurumdan algıladıkları kurumsal desteğin, onların depresyon seviyeleri ile olan ilişkisi araştırılmaktadır.

## **Türkiye'deki Ailelerin Yapısal Özellikleri, Erkeklik ve Babalık Davranışları**

Türkiye'nin tarımsal toplumdan sanayi toplumuna olan hızlı dönüşümü aile yapısını da etkilemiş ve sanayi toplumuna uygun olarak değişime uğramıştır (Koç, 2014, s. 24-53). Bu süreçte nüfus artış oranı, kadınların iş gücüne katılımı, iş gücünün sektörlere göre dağılması, yerleşim yerleri ve aile biçimleri de değişmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu [TUIK], 2018a). Nüfusu 19. yüzyılın ortalarına kadar tarımsal bölgelerde toplanan toplum günümüzde nüfusunun %90'ı kentlerde yaşamaktadır. Modernleşme süreci ile birlikte geniş aile modelinden çekirdek aile modeline geçiş olmuştur. Günümüzde çekirdek aile oranı %69,3 iken geniş aile oranı %10,8 ve dağılmış aile oranı %19,9'dur. Bu süreçte doğum oranı 1.88'lere kadar



**Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide  
İş-Aile Çatışmasının Rolü**

gerilemiş ve beklenen yaşam süresi de 55 yıldan 78'e yükselmiştir. Hanelerin gelir dağılımına baktığımızda çekirdek ailelerin %36,9'u düşük gelir grubu mensubuyken %4,5'i çok yüksek gelir grubu mensubudur. Bu oran geniş ailelerde sırasıyla %46,6 ve %1'dir (TUİK, 2018a).

Bireylerin tutum, davranış ve yaşamları toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenmektedir. Örneğin, ataerkil toplumlarda işe gitmek ve para kazanmak erkekler için önem atfedilen roller iken, ev işleri ve çocuk bakımı kadınlar için daha ön planda olan rollerdir (Powell ve Greenhaus, 2010, s. 1028-1032). Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitsizliği indeksinde 54. sırada yer almaktadır (United Nations Development Programme [UNDP], 2020). Bu sıralamanın temel sebebi kadınların iş gücüne katılım oranının düşük olmasıyla açıklanabilir (TUİK, 2018b). Kadınların iş gücüne katılımı erkeklerin katılımından düşük olmasına rağmen 2006 yılında %23,6 olan kadın istihdam oranının 2016 yılında %32,5'e yükseldiği görülmektedir. 25-49 yaşları arasında, hanesinde üç yaşın altında en az bir çocuk olan kadınların istihdam oranı %26,5 ve aynı koşullarda yaşayan erkeklerin istihdam oranı ise %90,4'tür (TUİK, 2019). Bu oranlarla, Organization for Economic Cooperation and Development [OECD] ülkeleri içerisinde Türkiye, kadınların iş gücüne katılım oranında son sırada bulunmaktadır. Ev işlerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre paylaşılmasına bakıldığında iş gücüne katılan kadınların %89,9'u evlerinde yemeği, %78,5'i ütüyü, %91,3'ü çamaşır yıkamayı, %81,7'si bulaşığı yıkamayı, %86,7'si evin günlük toplanmasını, %47,6'sı mutfak alışverişini ve %17'si fatura ödemesini kendilerinin yaptığını belirtmiştir (TUİK, 2018b).

Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın (AÇEV, 2017) 25-44 yaşları arasında olan babalar ile yaptığı babalık araştırması sonuçlarına göre babaların eğitim durumu annelerin eğitim durumundan yüksektir. Çalışmanın verilerine göre babaların çocuklarının fiziksel bakımına katılma oranları düşüktür. Çalışmaya katılan babaların yarısı çocuğunun tuvalet ihtiyacıyla hiçbir zaman ilgilenmediğini, %35'i tırnaklarını kesmediğini ve %36'sı çocuklarının altlarını değiştirmediklerini belirtmiştir. Babalar çocuklarıyla televizyon izleyerek (%78,5) ve sohbet ederek (%73,8) zaman geçirmektedirler. Babalar gün içerisinde 560 dakikalarını iş yerinde, 200 dakikalarını çocuklarıyla ve 80 dakikalarını arkadaşlarıyla geçirdiklerini belirtmiştir. Çocuklarıyla yaptıkları etkinliğin çoğunlukla onlarla televizyon izlemek olduğunu düşündüğümüzde belirtilen zamanın çoğunlukla bu aktiviteyi içerdiğini düşünmek gerekir. Aynı çalışmada babalık izni haklarının olduğunu bilmediğini söyleyen babaların oranı %28, bu haklarının bilincinde olup iş yeri izin vermediği için bu haktan faydalanamayan babaların oranının %21 olduğu görülmüştür. Ayrıca babaların %23'ü doğum sonrası evde eşlerine destek veren birilerinin olduğunu ve bu yüzden bu haktan yararlanmamayı tercih ettiğini belirtmiştir (AÇEV, 2017).

Aynı babalık çalışmasının sonuçlarına göre babaların "babalık" yapmak için hevesli olduklarını da söyleyebiliriz. Babaların %21'i mesai saatlerinin çocuklarıyla zaman geçirebilecekleri şekilde ayarlanmasını talep



etmektedirler. Ayrıca babalık eğitimi almak istediğini belirten babaların oranı %38'dir; fakat babaların %41'i bunun için zaman bulamadıklarını belirtmektedir. Babalar çocukların zihinsel gelişimleri (%34), sosyal-duygusal gelişimleri (%34), çocuk sağlığı (%34) ve çocuk bakımı (%32) konularında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Çocuk bakımı ile ilgili kurumsal kreş desteği veya kreş ödeneği alınması gerektiğini savunan babaların oranı %28'dir. Buna rağmen babaların ezici bir çoğunluğu (%91) eşlerinin çocuklarının bakımından birincil olarak sorumlu olduğunu belirtmişlerdir (AÇEV, 2017).

Babaların da, anneler kadar çocuk gelişiminde etkili ve önemli oldukları ulusal ve uluslararası literatür ile kanıtlanmıştır. İlgili babalığın çocukların okula hazırlık becerileriyle, akademik başarılarıyla, kelime bilgisiyle ve zeka gelişimiyle olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Cabrera, Shannon ve Tamis-LeMonda, 2007, s. 208-213; Kuzucu, 2011, s. 79-89; NICHD Early Child Care Research Network, 2004; Tamis-LeMonda ve diğerleri, 2004, s. 1813-1814; Şahin ve Özbey, 2007, s. 39-48). Ancak, özellikle ülkemizde toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı babaların, çocuk gelişimi ve bakımında annelere göre daha geri planda kaldıkları görülmektedir. Literatür, babaların çocuklarıyla oyun arkadaşı olduğunu, çocuk bakımı ve gelişimine dair sorumluluğun annede olduğunu gösterirken (Taşkın ve Erkan, 2009, s. 136-148) ve babaların ailede maddi gelir sağlamaktan sorumlu olduğunu göstermektedir (Evans, 1997).

Cinsiyetçi rollerin yanı sıra, çalışma saatlerinin uzunluğu ve iş yerinden izin alma imkânlarının kısıtlılığı da, babaların çocuk bakımında daha az aktif rol almalarına veya iş-aile çatışması deneyimlemelerine neden olabilmektedir. OECD'ye göre haftalık 47 saatlik ortalama çalışma saati ile Türkiye Avrupa ülkeleri (Ort.=36,8) arasında çalışanların en uzun mesai yaptığı ülkedir (OECD, 2019). Bu kadar yoğun çalışan babaların, eve geldiklerinde hem çocuklarıyla vakit geçirecek motivasyonlarının olmaması, hem de iş yerindeki stresi eş ve çocuklarına aktarmaları kaçınılmazdır.

### İş-Aile Çatışması

Literatürde iş-aile çatışması, iş-aile ve aile-iş çatışması olmak üzere iki yönlü olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada ise, aile içi iletişim, bireysel psikolojik sağlık ve çocuk gelişimi kavramlarının incelenmesi öncelikli olduğundan, sadece iş yönlü çatışmaya odaklanılmıştır. İş yönlü iş-aile çatışmasının birçok nedeni olabilmektedir. En önemli nedenleri ise, zaman kaynaklı ve gerginlik kaynaklı çatışmalardır. Zaman kaynaklı (time based) iş-aile çatışması, çalışan rolü, aile bireyi rolünü tamamlamak için gereken zamanı kısıtladığında ortaya çıkarken, gerginlik esaslı (strain based) iş-aile çatışması, çalışan rolünün stresinin, aile bireyi rolünün gerekliliklerini yerine getirmeyi zorlaştırdığında ortaya çıkmaktadır (Ishaya ve Ayman, 2008). Zaman kaynaklı iş-aile çatışması daha çok çalışma saatleri ile ilgiliyken; iş yerinde rol çatışmaları, anlaşmazlıklar ve iş yerinden destek





görememe gerginlik esaslı çatışma nedenlerine örnek olmaktadır (Powell ve Greenhaus, 2010, s. 1028-1032).

İş yaşantısının ve çalışmanın, bireyin öz-yeterlik ve özerk düşünce becerisinde, sosyal ve bilişsel becerilerinde, hayat kalitesi ve finansal kaynaklarında artış (Cooksey ve diğerleri, 1997, s. 640-642; Eggebeen ve Hawkins, 1990, 48-66) gibi birçok faydasının yanı sıra, deneyimlenen iş-aile çatışması nedeniyle bazı olumsuz sonuçlarının da olabildiği bilinmektedir. İş-aile çatışması, bireylerin hem iş hem aile hem de bireysel yaşantıları üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilecek bir kavramdır. Babaların babalık davranışlarının kalitesi iş yerinde geçirdikleri zamanın süresi kadar stresli iş yerlerinde çalışmalarından da etkilenmektedir. Daha önceki çalışmalar ebeveynlerin endişe, stres ve tükenmişlik seviyelerinin iş yeri stresiyile ilişkili olduğunu göstermektedir (Aycan ve Eskin, 2005, s. 453-471; Byron, 2005, 169- 198). Bu tükenmişlik hissi ve stresin de diğer aile bireylerini etkileyeceği düşünülmektedir.

Genel olarak çatışma, bireylerin istemedikleri bir durum sonucunda oluşan problemler ve bu problemleri çözmekte yaşadıkları zorlukları içermektedir. Yaşanılan bu problemler ve çözümsüzlük karşısında bireyler, deneyimledikleri stres, endişe, üzüntü ve kızgınlık gibi olumsuz duyguları dışa vurmaktadırlar (Bakan ve diğerleri, 2011, 1-31). Bütün bu duygular ve çatışma durumunda da, birey kendini engellenmiş ve kısıtlanmış hissetmektedir. Bu bağlamda, iş-aile çatışması da iş ortamındaki problemler, zorluklar ve bunlarla mücadele etme davranışlarının, bireylerin aile yaşantısına olumsuz etkilerini içermektedir. Bir başka deyişle, iş-aile çatışması işteki sorumlulukların ve yaşantının, aile sorumlulukları ve yaşantısı ile birbirine karışması ve bu durumdan kaynaklı olumsuz duygu ve davranışlar olarak tanımlanabilir (Netemeyer ve diğerleri, 1996, s. 401). Ayrıca, Powell ve Greenhaus (2010), iş-aile çatışmasını, iş ve aile alanlarındaki bazı durumların örtüşmemesi ve bu olumsuzluğun sonucu olarak ortaya çıkan roller çatışması olarak tanımlarken, Voydanoff (2005) iş ve ailede sorumluluk ve rollerin gerçekleştirilmesinde iş ve ailenin karşı karşıya gelme durumu olarak tanımlamaktadır.

Deneyimlenen iş-aile çatışması, hem işveren kurum hem bireylerin psikolojik sağlıkları hem de bireylerin aile içi iletişimleri için olumsuz etkiler yaratabilecek bir kavramdır. Örneğin, yapılan çalışmalar göstermektedir ki çalışan ebeveynlerin deneyimlediği iş-aile çatışması, onların hayat memnuniyetini (Yıldırım ve Aycan, 2008, s. 1372), duygusal gelişimlerini (Karatepe ve Tekinkus, 2006, s. 184), bireylerin psikolojik sağlıklarını (Aycan ve Eskin, 2005, s. 453-471; Borelli ve diğerleri, 2017, s. 356-368) olumsuz etkilemektedir.

## **Depresyon**

Depresyon, iş-aile çatışması sonucunda da ortaya çıkan önemli psikolojik bir rahatsızlıktır (Guille ve diğerleri, 2017, s. 1970; Obidoa ve diğerleri, 2011, s.



1295). Çökkün duygu durum ya da yaşamın çeşitli alanlarına yönelik ilgi yitimi ve faaliyetlerden zevk alamama ile karakterize edilen depresyon; uyku bozuklukları, iştah ve kiloda değişiklikler, yoğun değersizlik ve suçluluk hisleri, intihar düşünceleri, dikkatte bozulma ve karar almakta güçlük şeklinde kişinin hislerinde, düşüncelerinde ve davranışlarında ortaya çıkan olumsuz etkileri içeren, yineleyici ve ciddi bir hastalıktır (American Psychological Association (APA), 2008). Dünya Sağlık Örgütü'nün [World Health Organization, WHO] 2015 yılı verileri Dünya nüfusunun %4,4'ünün depresyona sahip olduğunu ve depresyonun dünya genelinde yeti yitiminde en büyük katkıya sahip, yaygın bir hastalık olduğunu göstermiştir. Dünya genelinde kadınların %5,1'i erkeklerin ise %3,6'sı depresyondadır. Türkiye'de depresyona sahip kişilerin sayısının 3,3 milyonu aşkın olduğu belirtilmiştir (WHO, 2017).

Depresyonun yıkıcı ve olumsuz etkileri değerlendirildiğinde depresyona sahip babaların da yaşamlarının çeşitli alanlarının etkilendiği görülmektedir. Çocuklarıyla ilişkileri değerlendirildiğinde depresyona sahip babaların çocuklarının evdeki çalışma faaliyetlerine daha az destek oldukları (Nuttall ve diğerleri, 2019, s. 686), olumsuz ebeveynlik davranışları sergiledikleri (Wilson ve Durbin, 2010, s. 174), daha fazla umursamaz ve aşırı tepkisel disiplin davranışıyla çocuklarına yaklaştıkları (Marchand-Reilly, 2016, s. 97), çocuklarına daha fazla psikolojik kontrol uyguladıkları ve daha az sıcaklık gösterdikleri ve çocuk yetiştirmede anneyle uzlaşmadıkları (Marchand-Reilly, 2016, s. 96) bulunmuştur. Ayrıca babaların depresyonu çocuklarının çeşitli psikolojik rahatsızlıklarıyla da ilişkilidir. Bu çocuklar içselleştirme ve dışsallaştırma davranış sorunları (Kane ve Garber, 2004, s. 349; Low ve Stocker, 2005, s. 394-403), akranları tarafından dışlanma ve olumsuz sosyal davranışlar ile ergen çocuklar depresyon semptomları (Lewis ve diğerleri, 2017, s. 924) sergilemektedir. Depresyona sahip babalar sadece çocukları ile ilişkilerinde değil, eşleriyle ilişkilerinde ve evliliklerinde de çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır. Depresyonu olan babalar evlilikteki çatışmalarda daha yıkıcı taktikler kullanmakta (Schudlich ve Cummings, 2007, s. 633) ve saldırı davranışları (Marchand-Reilly, 2016, s. 97) göstermektedir. Ayrıca eşleriyle evlilik çatışması yaşamakta ve evlilik memnuniyetleri azalmaktadır (Fincham ve diğerleri, 1997, s. 354). Depresyonun iş-aile çatışması sonucunda ortaya çıkabilmesi, babanın hem çocuğuyla hem de eşiyile olan ilişkisi ile evliliğini olumsuz yönde etkilemesi nedeniyle dikkate alınması gereken önemli bir psikolojik rahatsızlıktır.

Çevresel düzeyde kişiyi iş-aile çatışmasından ve dolayısıyla depresyondan koruyan faktörler de vardır. Bu faktörlerin başında algılanan kurumsal destek mekanizmaları gelmektedir. Farklı iş kollarında çalışan kişilerle yapılan çalışmalar kurumsal destek arttığında depresyon ya da depresif belirtilerin azaldığını göstermiştir (Liu ve diğerleri, 2013, s.4). Algılanan kurumsal destek ile erkeklerin daha az iş-aile çatışması yaşadığı (Aycan ve Eskin, 2005, s. 453-471), yönetsel işlerde daha az iş stresi yaşadığı





(Luszczynska ve Cieslak, 2005, s. 238) bulunmuştur. Bunun tersine, yüksek iş baskısı yaşayan babaların düşük kurumsal destek algıladıklarında yüksek depresif belirtiler bildirdikleri (Ransford ve diğerleri, 2008, s. 49) ve kurumsal destek düşük olduğunda daha fazla depresyon ve kaygı deneyimledikleri bulunmuştur. Kurtessis ve diğerleri (2017) tarafından yapılan meta analizde ise algılanan kurumsal desteğin iş aile dengesi ile pozitif olarak, iş yeri stresi, tükenme ve duygusal tükenme ile negatif olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Erkek doktorlar ile yapılan bir çalışmada ise kurumsal desteğin aile-iş çatışması ile depresyon arasında kısmi aracı etkisi olduğu gösterilmiştir (Hao ve diğerleri, 2016, s. 6). Bu çalışmalar kurumsal desteğin depresyon ve iş-aile çatışması üzerinde babalar açısından dolaylı sonuçlar elde edildiğini göstermektedir. Bu çalışmalara göre babaların algıladığı kurumsal desteğin iş-aile çatışmalarını ve depresyonu azaltacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 2-6 yaşları arasında çocuğu olan evli ve çalışan babaların ev işleri ve babalık sorumluluklarını, onların deneyimledikleri zorlukları ve destek almak istedikleri konuları; ve çalışma süreleri, algıladıkları kurumsal destek ve deneyimledikleri iş-aile çatışmasının depresyon düzeyleri ile olan ilişkisini incelemektir. Ayrıca çalışma kapsamında, hafta içi çalışma süreleri ve algılanan kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolü de değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen hipotezler şöyledir: (1) Babaların çalışma süreleri ile algıladıkları kurumsal destek negatif, iş-aile çatışması ve depresyon düzeyleri de pozitif yönde ilişkili olacaktır; (2) çalışma saatleri ve deneyimlenen iş-aile çatışması babaların depresyon düzeylerini pozitif yönde yordayacaktır; (3) hafta içi çalışma süreleri ve algılanan kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolü olacaktır. İş-aile çatışmasının iş kurumlarına ve bireysel gelişime olan etkileri uluslararası literatürde araştırılmış olsa da, bu çatışmanın babaların psikolojik sağlıklarına nasıl bir etkisi olduğunu araştıran çalışmalar çok kısıtlı sayıdadır. Ulusal alanda ise, böyle bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, çalışmanın hem uluslararası hem de ulusal literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışma sadece gelişim psikolojisi ile ilgili olmayıp, sosyal psikoloji ve endüstriyel psikoloji alt alanlarını da birleştiren bir çalışma olması niteliği ile önemlidir. Böylece, çocuk gelişimini etkileyen babalık davranışlarını hangi faktörler ile ilişkili olduğu açıklanabilecektir.

## **Yöntem**

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır ve araştırma modeli kesitseldir.

## **Örnekleme**

Araştırmanın örneklemini, 2-6 yaş arası çocuğu olan, evli, eşi ve kendisi çalışan babalar oluşturmaktadır. Çalışan babaların ve eşlerinin, ev dışında



ücretli bir işte çalışıyor olmaları gerekmektedir. Bu araştırmada sadece kısmi veya tam zamanlı olarak, gelir elde etmek amacıyla ücretli/maaşlı, ev dışında çalışan babalar kapsanmıştır. Bu kriterlerin dışında işin ne olduğuyla ilgili herhangi bir dışlama kriteri olmamıştır. Babaların yaş ortalaması 38 (SS=5.4) olup yaş aralığı 25 ve 57 arasında değişmektedir. Katılımcılara, bilgilendirilmiş onam formu dağıtılmış ve sadece gönüllü katılmak isteyen babalar, çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Katılımcılar toplamda 12 şehrin kırsal ve kentsel yerleşim birimlerinden gelmektedir. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Erzurum, Kocaeli, Diyarbakır, Kayseri, Van, Tekirdağ, Trabzon ve Samsun, çalışmanın yapıldığı illerdir. Örneklem seçimi için esas alınan aşamalar şunlardır: Örneklem seçiminde temel tabakalandırma düzeyi olarak TÜİK tarafından 81 il için üç düzeyde belirlenen istatistiki bölge birimleri sınıflandırılması kullanılmıştır. Birinci düzey sınıflandırma hem coğrafi hem de sosyo-ekonomik seviye farklarına göre 12 şehir grubu kendi içlerinde NUT1 dağılımı olarak gruplandırılmıştır. Bu çalışmada TÜİK tarafından yapılmış olan bu tabakalandırma kullanılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden babalardan 50 pilot çalışmada ve 300 esas çalışmada olmak üzere, toplam 350 baba ile yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu sayılar, aynı zamanda ölçümlerden oluşacak genel değişkenlerin sayısı, istenilen Alpha değeri (0,05) ve istatistiksel güç (0,8) ile hesaplanan güç analizi sonuçları temel alınarak da belirlenmiştir (Soper, 2021). Güç analizi, yapısal eşitleme modellemesi yapmak üzere tasarlanmış programlardan yararlanarak yapılmıştır (Soper, 2021). Bu büyüklükte basit tesadüfi örnekleme metoduyla seçilmiş bir örnekleme, yalnızca örnekleme ait olarak %95 güvenirlilik düzeyinde beklenen azami hata payı % $\pm$  2,5'dir.

Babalar ortalama olarak 10 yıldır evli olduklarını belirtirken, ortalama çocuk sayısı 1,74 ve hanede yaşayan kişi sayısı da ortalama 3,8 olarak belirtilmiştir. Ailelerin %90'ı çekirdek aile olarak yaşarken, %10'u ise anne/baba veya kayınvalide/kayınpeder ile beraber yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışma, hem babaların hem de eşlerinin çalıştığı bir örneklem grubuyla yapıldığı için 2-6 yaş arasındaki çocuklarına anne ve babalar isteyken kimlerin baktığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Babaların %47'si şu anda çocuklarına bakan birilerinin olduğunu; sırasıyla %32 oranında anneanneler, %20 oranında babaanneler ve %18 oranında da anneanne ve babaannenin dönüşümlü olarak baktıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, çocuklara %9 oranında bakıcıların baktığını ifade eden babalar da bulunmaktadır. Çocukların %52'sinin herhangi bir okul öncesi kuruma gitmedikleri iletilmiştir.

Babaların %76'sı özel sektörde çalışırken, sadece %15'i kendi işinde çalıştığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, babaların %60'ı hafta sonu çalıştıklarını belirtmişlerdir. Babalar ortalama olarak günde 9 saat çalışırken, hafta sonu ise ortalama 10 saat çalıştıklarını ifade etmişler. Babaların %54'ü resmi



doğum izinlerini kullandıklarını belirtirken, sadece %4'ü çocukları 0-2 yaş aralığındaiken çalışmadıklarını ifade etmişlerdir.

## Çalışmada Kullanılan Ölçekler

### Kişisel Bilgi Formu

Baba raporlamasına dayanan ölçeklerle, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, katılımcıların yaşı, eğitim düzeyleri, ebeveynlerin çalışma saatleri, çocukla geçirilen zaman, işte geçirilen zaman gibi demografik özellikler hakkında da bilgi toplanmıştır. Ayrıca babalara, etkin baba olmalarını engelleyen durumlar ve almak istedikleri destekler hakkında da sorular sorulmuştur.

### Algılanan Kurumsal Destek

Kurumsal destek, Galinsky ve diğerleri (1996) tarafından geliştirilen süpervizör/işveren desteği ile ölçülmüştür. Bu ölçek, hem kurumun ve işverenin anlayışı ve empatisini hem de çocuk bakımı ve gelişimi konusunda işverenin ve kurumun ne kadar destek olduğunu 5'li Likert ölçeğine göre değerlendiren tek boyutlu yapıda 8 madde ile ölçmektedir, (ör., "İşverenim aile sorumluluklarımı yerine getirebilmem için çalışma saatlerimde esneklik sağlamaktadır"). Katılımcılar, algıladıkları kurumsal desteği, 1=Kesinlikle katılmıyorum ile 5= Kesinlikle katılıyorum arasında değerlendirmektedirler. Yüksek puanlar yüksek düzeyde kurumsal desteğin olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe versiyonu Aycan ve Eskin (2005) tarafından yapılmış ve iç güvenilirlik değeri 0,85 olarak bulunmuştur. Kurumsal destek ölçeğinin iş-aile çatışması ölçeği ile korelasyonu hesaplanmış ve birleştirici geçerliliği test edilmiştir ( $r = -0,16$ ,  $p < 0,05$ ; Aycan ve Eskin, 2005). Bu çalışmada da iç güvenilirlik değeri 0,85 olarak bulunmuştur.

### İş-Aile Çatışması

İş-Aile Çatışması Ölçeğinin orijinali Carlson, Kacmar ve Williams (2000) tarafından geliştirilmiş olup, çalışanların işteki olumsuz deneyim ve streslerinin aile yaşantısına olan etkisini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. İş-Aile Çatışması Ölçeğinin Türkçe versiyonu Aycan ve Eskin (2005) tarafından oluşturulmuş ve iç güvenilirlik değeri 0,90 olarak bulunmuştur. İş-aile çatışması ölçeği ile kurum içi çatışma önleyici etkinlikler arasında bulunan ilişki ile birleştirici geçerliliği test edilmiştir ( $r = -0,14$ ,  $p < 0,05$ ; Aycan ve Eskin, 2005). Toplam 6 maddeden oluşan tek boyutlu yapıda iş-aile yönlü çatışma ölçeğinde kişiler kendi durumlarını 5'li Likert ölçeğine göre değerlendirmektedirler (ör., "İşim beni aile aktivitelerimle ilgilenmekten fazlasıyla alıkoyuyor"). Katılımcılar, algıladıkları iş-aile çatışmasını, 1=Kesinlikle katılmıyorum ile 5=Kesinlikle katılıyorum arasında değerlendirmektedirler. Yüksek puanlar yüksek düzeyde iş-aile çatışması deneyimlediklerini göstermektedir. Bu çalışmada da iç güvenilirlik değeri 0,92 olarak bulunmuştur.



## Depresyon Ölçeği

Çeşitli psikolojik rahatsızlıkların belirtilerini saptamak için oluşturulan Kısa Semptom Envanteri (KSE; Derogatis, 1992), 53 maddeden oluşan bir ölçektir. Türkçe versiyonunun adaptasyonu Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılmış ve iç güvenirlik değeri 0,82 olarak bulunmuştur. Her maddede tanımlanan psikolojik belirtilerin şiddeti katılımcılar tarafından 3'lü Likert ölçeğine göre değerlendirilir. Kısa Semptom Envanteri'nin düşmanlık, somatizasyon, kişilerarası alınganlık, depresyon ve anksiyete alt ölçeklerinin birleştirici geçerlikleri değerlendirilmiştir. Düşmanlık ve kişilerarası alınganlık alt ölçekleri ile anneye ailesi dışından gelen destek arasında negatif yönde bir korelasyon bulunmuştur ( $r = -0,21$ ,  $r = -0,26$ ,  $p < 0,05$ ). Somatizasyon alt ölçeği ile Annenin Hayat Kalitesi Ölçeği'nin Genel Sağlık Algısı alt ölçeği arasında da negatif yönde bir korelasyon bulunmuştur ( $r = -0,46$ ,  $p < 0,05$ ). Ayrıca, Depresyon ve Anksiyete alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır ( $r = 0,82$ ,  $p < 0,05$ ) (Baydar ve diğerleri, 2008).

Bu çalışmada, sadece depresyon (ör: "Yalnızlık hissetmek") alt ölçeği kullanılmıştır. Diğer alt ölçekler (ör., somatizasyon, obsesif-kompulsif, psikotizm) ile ölçülen semptomlar, bu çalışmanın amaçlarından değildir. Depresyon alt ölçeği, toplam 6 madde ile tek boyutlu yapıda daha az madde ile katılımcı babaların genel psikolojik sağlıkları hakkında bilgi vermiştir. Katılımcılar, depresyon düzeylerini, 1=Çok ya da sıklıkla doğru, 2=Bazen ya da biraz doğru, 3=Doğru değil ifadeleri ile değerlendirmektedirler. Yüksek puanlar yüksek düzeyde depresyon deneyimlediklerini göstermektedir. Bu çalışmada da iç güvenirlik değeri 0,80 olarak bulunmuştur.

## İşlem

Veri toplama sürecine başlamadan önce FMV Işık Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığından Etik Kurulu Onay Belgesi (Tarih: 23.01.2019) alınmıştır. Üniversitenin etik kurulundan, gerekli etik izinler alındıktan sonra, veri toplama işlemi katılımcı babalarla yüz yüze anket uygulaması ile yapılmıştır. Anket süresinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır fakat görüşmeler ortalama 45 dakikada tamamlanabilmektedir. Araştırmanın örneklemini, yazarın daha önce tamamlamış olduğu başka bir araştırmasında (TÜBİTAK 118K170) katılımcı olarak belirlenen 2-6 yaş arası çocuğu olan evli ve çalışan annelerin eşleri oluşturmaktadır. Bu çalışmaya katılan annelerin eşleri telefon ile aranmış ve katılmayı kabul eden babalar ile ilgili çalışma yürütülmüştür. Babalar ile görüşmeler, iş saatleri dışında, ev ortamında yüz yüze anket uygulaması ile yapılmıştır.

## İstatistiksel Analiz

Çalışma kapsamında kullanılması önerilen ölçümler, Türkiye'de bir başka örnekleme uygulanmış ölçümlerdir. Yine de, esas saha çalışması öncesinde tüm ölçümlerin pilot testleri yapılmış ve psikometrik özellikleri



değerlendirilmiştir. Aynı değerlendirme, esas saha çalışmasında da yapılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayara aktarılıp SPSS istatistik programı kullanılarak iç güvenirlik analizleri yapıldıktan sonra, betimleyici analizler yapılmıştır. Hipotez testlerinden önce değişkenlerin normal dağılıma uygunluklarının sınanması için Shapiro-Wilk testi uygulanmış ve dağılım göstergeleri (basıklık ve çarpıklık) incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, sadece depresyon değişkeninin normal dağılımda olmadığı bulunmuştur. Bu nedenle, bu değişkenin logaritması hesaplanmış ve normal dağılıma uygun hale getirilmiştir. Sonrasında, araştırma hipotezleri Pearson korelasyon, çoklu regresyon analizleri ile test edilmiştir. Aracı etki analizleri ise MPLUS (Muthen ve Muthen, 1998-2012) programı kullanılarak ile test edilmiştir. Aracı etki analiz komutu (model indirect command) kullanılarak 10000 bootstrap yöntemi ile test edilmiştir.

## Bulgular

Öncelikli olarak çalışma değişkenlerinin betimleyici analizleri yapılmıştır. Babaların iş yerlerindeki imkânları değerlendirmeleri amacıyla sorulan sorularda babaların çoğu, işyerinde anaokulu bulunmadığını (%92) ve çalıştığı kurumda herhangi bir okul ile anlaşması olmadığını (%95) belirtmişlerdir. Babaların sadece %3'ü, çalıştıkları kurumda çocuk bakımı ve gelişimi ile ilgili eğitim ve seminerler verildiğini vurgulamışlardır. Bu olanaksızlıklara rağmen, babaların %81'i, çocukları için acil bir durum olduğunda işyerlerinden izin alabildiklerini belirtmişlerdir.

Babalara, çocuklarıyla vakit geçirmelerine engel olan ve babaların destek almak istedikleri alanlar hakkında da görüşleri sorulmuştur. Babaların en büyük engellerinin işlerinde geçirdikleri zaman olduğu söylenebilir. Babaların %42'si işyerinde çok zaman geçirdiği için çocuklarıyla ilgilenmeye zaman kalmadığını belirtirken, %46'sı eve geldiğinde çok yorgun olduğu için çocukla ilgilenemediklerini belirtmişlerdir. Babaların %28'i eşlerinin çocukla ilgilenmesini daha doğru bulduğunu, %12'si kendi anne-babası ya da kayınvalidesinden çekindiği için çocukla ilgilenemediklerini, %10'u ise eşlerinin kendi babalık davranışlarını beğenmediğini iletmışlerdir. Bunun yanı sıra, babalar en çok çocuklarının psikolojik sorunlarını nasıl çözümlenecekleri (%50), zihinsel ve sosyal-duygusal gelişimlerini nasıl destekleyecekleri (sırasıyla %47 ve %45), yaşam zorluklarının çocuklarla nasıl paylaşılacağı (%36) ve internet kullanımlarını nasıl düzenleyecekleri (%35) konularında destek almak istediklerini ifade etmişlerdir.

Babaların %21'i çocuklarına hiçbir zaman yemek yedirmediklerini ya da çok seyrek yedirdiklerini, %45'i çocuklarına banyo yaptırmadıklarını ifade etmişken, %62'si çoğu zaman veya her zaman oyun oynadıklarını ve %74'ü de çoğu zaman veya her zaman çocuklarıyla sohbet ettiklerini ifade etmişlerdir. Ev işleri konusunda da, babaların %52'si hiçbir zaman çamaşır yıkamadığını ve %44'ü hiçbir zaman çamaşır asmadığını ve %54'ü hiçbir zaman ütü yapmadığını ifade ederken, %34'ü hiçbir zaman bulaşık



yıkamadığını ve %32'si hiçbir zaman yemek pişirmediğini belirtmişlerdir. Bunun aksine, %25'i çoğu zaman veya her zaman evi topladığını, %73'ü çoğu zaman veya her zaman yemek alışverişi yaptığını ifade etmişlerdir.

Tablo 1

Değişkenlerin betimleyici analizi ve birbirleri ile olan korelasyonları

Değişkenler	Ortalama				
	(SS)	2	3	4	5
1. Hafta içi çalışma süresi	9.41 (2.54)	.541**	-.118*	.244**	.245**
2. Hafta sonu çalışma süresi	9.72 (4.03)		.030	.180*	.098
3. Kurumsal destek	61.70 (19.10)			-.379**	-.199**
4. İş-aile çatışması	45.58 (19.10)				.235**
5. Depresyon	14.51 (16.57)				

Not: \*  $p<0,05$ , \*\*  $p<0,001$ . Ölçek toplam puanları 0-100 arasında değişmektedir.

Betimleyici analizlerden sonra, bu çalışmada ele alınan tüm değişkenlerin kendi aralarındaki korelasyonları hesaplanmıştır (Tablo 1). Babaların deneyimlediği iş-aile çatışması, kurumlarından aldıkları destek ile negatif yönde ilişkilidir. Babaların çalışma saatleri arttıkça, iş-aile çatışması seviyelerinin arttığı görülmüştür. Babaların deneyimlediği iş-aile çatışmalarının, depresyon düzeyleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Babaların iş-aile çatışma düzeylerini ve depresyon düzeylerini yordamak için regresyon analizleri yapılmıştır. Regresyon analizlerinden önce, tüm değişkenlerin ikili gruplar halinde saçılım grafikleri incelenmiştir ve ilişkilerinin doğrusallığı saptanmıştır. Sonrasında, regresyon analizinde yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılılık probleminin olup olmadığı incelenmiştir. İş-aile çatışmasını yordandığı modelde çalışma süreleri (VIF=1,012, tolerance=0,988, CI=6,0) ve kurumsal destek düzeyleri (VIF=1,012, tolerance=0,988, CI=9,3) değişkenlerinde herhangi bir çoklu bağlantı problemi olmadığı tespit edilmiştir.





**Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide  
İş-Aile Çatışmasının Rolü**

Babaların iş-aile çatışma düzeylerini yordamak için yapılan regresyon analizinde, model anlamlı bulunmuştur,  $F(2,267)=31,035$ ,  $p<0,05$ . Bu iki değişkenin iş-aile çatışması üzerindeki varyansı açıklama miktarı % 18 olarak bulunmuştur ( $R^2=0,183$ ). Çalışma saatlerinin uzunluğu (Beta = 0,194,  $p<0,05$ ) ve kurumsal desteğin az olması (Beta = -0,368,  $p<0,05$ ), iş-aile çatışmasını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Yani, araştırmanın birinci hipotezinin öngördüğü gibi, çalışma saatlerinin daha uzun olduğu ve kurumsal desteğin az olduğu babalarda, iş-aile çatışması daha fazla görülmektedir.

Bu analizlerden sonra, çalışan babaların depresyon düzeylerini yordayan model, regresyon analizi ile test edilmiştir. Bu modellerin sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Babaların kendi bildirimine dayanan depresyon düzeyleri için üçer model sınamıştır. Model 1 babaların hafta içi ve hafta sonu günlük çalışma saatlerini içermektedir. Model 2, bu çalışma saatlerine ek olarak babaların algıladığı kurumsal desteği içermektedir. Model 3 ise deneyimledikleri iş-aile çatışması seviyelerini içermektedir. Eşitliğe giren model sıralamasına, kuramsal çerçeveye göre karar verilmiştir. Öncelikli olarak demografik değişkenler olarak ölçümlenen çalışma süreleri modele eklenmiştir. Kişilerin algıladıkları destek, onların algıladıkları çatışma düzeyini de etkileyebilir, o nedenle öncelikli olarak destek ve sonrasında iş-aile çatışması modele eklenmiştir. Böylece, birinci modeldeki hafta içi ve hafta sonu çalışma saatleri ile bunlara ek olarak ikinci modeldeki babaların algıladığı kurumsal destek kontrol edildiğinde, üçüncü modeldeki iş-aile çatışmasının babaların depresyon düzeyleriyle olan ilişkisi test edilmektedir. Fakat aynı model içindeki değişkenlerin eşitliğe girme sırası, istatistiksel olarak herhangi bir değişikliğe neden olmayacağından bundan detaylı olarak bahsedilmemiştir. Depresyon düzeyinin yordandığı modelde ise hafta içi çalışma süreleri (VIF=1,472, tolerance=0,679, CI=5,1), hafta sonu çalışma süreleri (VIF=1,402, tolerance=0,713, CI=6,2), kurumsal destek (VIF=1,154, tolerance=0,867, CI=8,7), ve iş-aile çatışması (VIF=1,221, tolerance=0,819, CI=11,6) değişkenlerinde herhangi bir çoklu bağlantı problemi olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2

Babaların Depresyon Seviyesi Yordayıcıları

	Model 1	Model 2	Model 3
Sabit	.797	11.332	2.987
Hafta içi çalışma süresi	1.79**	1.57*	1.29*
	.29	.25	.21
Hafta sonu çalışma süresi	-.12	-.02	-.07
	-.03	-.00	-.02
Kurumsal destek		-.16*	-.09



		-.17	-.11
İş-aile çatışması			.15
			.21*
R <sup>2</sup>	.05	.17	.23
Uyarlanmış R <sup>2</sup>	.04	.15	.22

Notlar: Regresyon katsayıları ve ikinci sırada standardize edilmiş regresyon katsayıları; N = 300. \*  $p < 0,05$ ; \*\*  $p < 0,01$ .

Yapılan regresyon analizleri göstermiştir ki, babaların hafta içi çalışma saatleri ve iş-aile çatışması seviyeleri, onların depresyon seviyelerini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Babaların hafta içinde çalışma saatleri ve iş-aile çatışması seviyeleri, depresyon seviyeleri ile olumlu yönde ilişkilidir (etki büyüklüğü Model 3'e göre sırasıyla %21 ve %20). Sonuçlar göstermektedir ki, çalışma saatleri ve iş-aile çatışması yüksek babaların depresyon semptomları gösterme olasılığı yüksek olmaktadır.

Bu yordayıcı regresyon analizinden sonra, iş-aile çatışmasının, hafta içi çalışma süresi ve kurumsal destek ile babaların depresyon düzeyleri arasında aracı bir rol üstleneceği hipotezini test etmek amacıyla aracı değişken analizi (mediation) yapılmıştır. Hafta içi çalışma süresi ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolünü ve iş-aile çatışmasının algılanan kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkideki aracı rolünü test etmek için MPLUS programı kullanılmıştır. Modelin uyum iyiliğini belirlemek için kullanılan parametreler aracılığıyla görülmüştür ki modelin uyum düzeyi iyidir;  $\chi^2(7)=52.35$ ,  $p=.00$ , tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (RMSEA=.000), standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (SRMR=.000) ve karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI=1.000).

Araştırmanın aracı modelinde hafta içi çalışma süresi ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının ve iş-aile çatışmasının algılanan kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkide aracı rol üstlenmesi beklenmiştir. Her iki aracı rol hipotezi de doğrulanmıştır. Aracı modelin tahmin (estimate), standart hata, tahmin (estimate)/standart hata ve p-değerleri Tablo 3 'te verilmiştir.

Tablo 3

Aracı rol hipotezlerinin incelendiği analizlerin sonuçlarına göre tahmin, standart hata, tahmin/standart hata ve p-değerleri

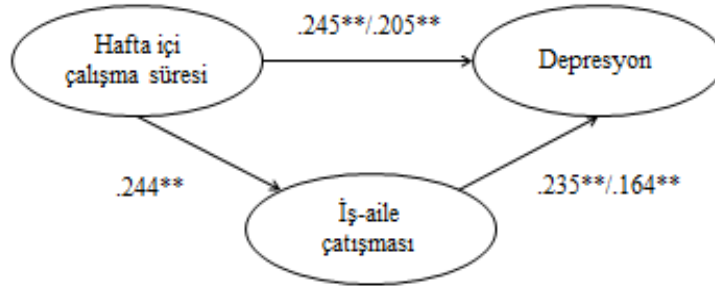
Model	Tahmin	Standart Hata	Tahmin /Standart Hata	P-Değeri
-------	--------	---------------	-----------------------	----------



Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide  
İş-Aile Çatışmasının Rolü

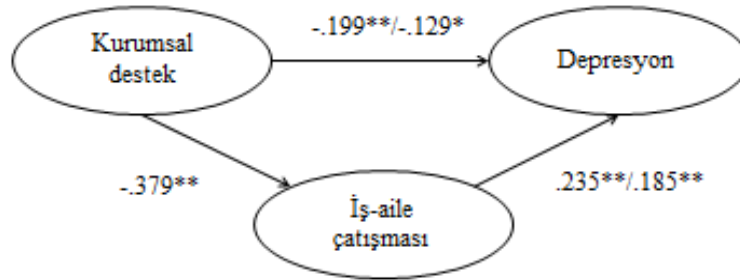
Haftaiçi çalışma süresi	0.04	0.02	1.72	0.04
İş-aile Çatışması				
Depresyon				
Kurumsal destek	-0.06	-0.03	-2.12	0.03
İş-aile çatışması				
Depresyon				

Şekil 1 ve 2’de de bu aracı değişken analizine ilişkin model verilmektedir.



Not.\* p<.05; \*\* p<.01\*\*

Şekil 1. Hafta içi çalışma süresi ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolü.



Not.\* p<.05; \*\* p<.01\*\*

Şekil 2. Kurumsal destek ile depresyon arasındaki ilişkide iş-aile çatışmasının aracı rolü.



## Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada erken çocukluk dönemi olarak belirlenen 2-6 yaşları arasında çocuğu olan, evli, eşi ve kendisi çalışan erkeklerin iş-aile çatışması deneyimleri araştırılmıştır. Çevre-aile-birey etkileşimini düşündüğümüzde, babaların çalışma saatlerinin, iş yükünün ve işyeri desteğinin onların hem psikolojik sağlıklarını hem de aile içi ilişkilerini etkileyeceği beklenmektedir. Bu sebeple, babaların iş yeri deneyimlerinin kendi psikolojik sağlıklarıyla, aile ilişkileri ve babalık davranışlarıyla olan ilişkisini anlamak için Ekolojik Sistemler Kuramı ve Aile Sistemleri Kuramından yararlanılmıştır. Çalışmada öncelikle babaların toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında gösterdikleri babalık deneyimleri hakkında bilgiler edinilmiş, sonrasında da iş-aile çatışması ve çalışma saatlerinin, babaların depresyon düzeylerine olan yordayıcı etkisi incelenmiştir.

Eşi doğum yapan babaların babalık izin hakkı devlet memurları, işçiler ve sözleşmeli çalışanlar için tanımlanmasına rağmen çalışmaya katılan babaların sadece %54'ü yasal doğum iznini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, Türkiye genelinde bir örnekleme yapılan katılımcı babaların sadece %44'ünün babalık izni kullandığını belirttiği araştırma sonuçlarıyla (AÇEV, 2017) da benzerlik göstermektedir. Babaların doğum sonrası yasal doğum izinlerini kullanmasının, özellikle yeni doğum yapan eşine psikolojik ve fiziksel destek sağlaması ve yeni doğan bebeğiyle bağ kurabilmesi açısından çok önemli olduğu (ILO, 2014) düşünüldüğünde babalık izni kullanmayan babaların yeni doğum yapan eşine yeterince destek sağlayamadığı ve erken dönemde çocuğuyla bağ kurma fırsatını kaçırdığı düşünülebilir. Ayrıca, AÇEV'in (2017) araştırmasına göre babalık izni kullanmak, babaların olumlu ebeveynlik davranışlarını olumlu yönde yordayan önemli bir etkidir. Bu bulgulara göre babalık izni kullanmayan babaların hem eş ilişkisinin hem de çocuğuyla kuracağı ilişkinin bu durumdan olumsuz olarak etkileneceği ve olumlu ebeveynlik davranışları geliştirmede erken dönem fırsatlarının kaçırılacağı ön görülebilir.

Babaları en çok yoran ve stres altında bırakan konulardan biri çalışma saatlerinin uzunluğu ve hafta sonu da çalışmak zorunda kalmaları olmuştur. Çalışmaya katılan babaların %60'ı hafta sonu da çalıştıklarını belirtirken, hafta içinde ortalama olarak günde dokuz saat, hafta sonu ise ortalama 10 saat çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular OECD (2019) sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Babaların bir kısmı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden dolayı çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgilenmeseler de, aslında önemli bir kısmı da yoğun çalışma şartları ve bu şartların getirdiği yorgunluktan dolayı çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenemediğini belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan babalara göre, babaların çocuklarıyla ilgilenememe nedenlerinden en önemlisi, işyerinde geçirdikleri zaman ve eve geldiklerinde çok yorgun olmalarıdır. Babaların bir kısmı ayrıca, eşlerinin çocukla ilgilenmesini daha doğru bulduğunu, eşlerinin kendi babalık



**Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide  
İş-Aile Çatışmasının Rolü**

davranışlarını beğenmediğini, çocuk bakımı ile ilgili sorumluluğu annenin daha iyi üstlenebileceğini ve çocuk bakım işinin kadının görevi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bazı babalar kendi anne, babası ya da kayınvalidesinden çekindiği için çocukla ilgilenmediklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlardan da görüldüğü gibi, babaların çocuk bakımında annelere göre geri planda kalmalarının önemli bir nedeni çalışma saatleri ve işyeri deneyimleri iken, diğer önemli nedeni de toplumsal cinsiyet temelli sorunlardır. Çalışmanın sonucunda bulduğumuz toplumsal cinsiyet temelli bulgular ve Türkiye’de toplumsal cinsiyet rollerine verilen önem dünya üzerinde yapılan geniş çaplı istatistiksel incelemelerle (ör., Türkiye, Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği (UNDP, Gender Inequality Index-GII, 2019) endeksinde 68. sırada, Dünya Ekonomi Forumu 2021 Cinsiyet Ayrımcılığı Raporu’na (Global Gender Gap Report) göre ise 156 ülke içinde 133. sırada yer almaktadır) de desteklenmektedir.

Çalışmanın sonuçlarına göre, bazı babalar her ne kadar toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak çocuklarıyla ilgilenme konusunda annelere sorumluluk verseler de, çocuklarının gelişimleri söz konusu olduğunda bu konudaki endişelerini de dile getirmektedirler. AÇEV’in (2017) çalışmasının sonuçlarıyla da uyumlu olarak, katılımcı babalar en çok çocuklarının psikolojik sorunlarını nasıl çözecekleri, zihinsel ve sosyal-duygusal gelişmelerini nasıl destekleyecekleri, yaşam zorluklarını çocuklarıyla nasıl paylaşılacakları ve internet kullanımlarını nasıl düzenleyecekleri konularında uzman kişilerden destek almak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar babaların babalık davranışları ve çocuk gelişimi konusunda desteklenmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bulgularının Aile Sistemleri (Cox ve Paley, 1997) ve Ekolojik Sistemler Kuramıyla kavramsal çerçevede öngörüldüğü gibi açıklanabilmektedir. Çalışmanın bulguları göstermektedir ki babaların çalışma saatleri ile iş-aile çatışması seviyeleri olumlu yönde ilişkilidir. Ayrıca çalışma saatleri daha uzun ve kurumsal desteğin az olduğu babalarda, iş-aile çatışması daha fazla görülmektedir. Çalışanların iş çevresinden aldığı destek ve işyerinin özelliği (iş doyumu veya iş yükü), onların çalıştığı kuruma bağlılıklarını, psikolojik sağlıklarını ve ebeveynlik davranışlarını etkilemektedir. Bulguların daha önce yapılan çalışmalarla (Almedia ve diğerleri, 1999, s. 49-61) örtüştüğü ve babaların iş yerinde yaşadığı sorunların (ağır iş yükü, yeterli kurumsal desteğin olmaması) iş-aile çatışma ve ebeveynlik davranışlarına aktarıldığı bulunmuştur.

Babaların hafta içindeki çalışma saatleri ve deneyimledikleri iş-aile çatışması seviyesinin, onların depresyon seviyelerini anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Daha önce yapılan çalışmalarda da iş-aile çatışmasının bireylerin depresyonunu yordadığı bulunmuştur (Guille ve diğerleri, 2017, s. 1970; Obidoa ve diğerleri, 2011, s. 1295). Ayrıca, iş-aile çatışmasının babaların hafta içindeki çalışma saatleri ve algıladıkları kurumsal destek ile onların depresyon seviyeleri arasındaki ilişkide de aracı rol üstlendiği bulunmuştur. Yani, babaların çalışma saatleri arttığı için, iş-aile çatışma



seviyeleri de artmakta ve böylece depresyon düzeyleri de artış göstermektedir. Benzer şekilde, algıladıkları kurumsal desteğin azalmasının, onların daha fazla iş-aile çatışması deneyimlemesine neden olduğu ve iş-aile çatışmasının da yine babaların depresyon düzeylerini olumsuz etkilediği bulunmuştur. İş-aile çatışmasının, çalışanların kurumsal bağlılık ve iş tatmini düzeylerini azalttığı, iş yaşantısı kalitesi ve tatmini azaldığında ise, yaşanan stres ve endişe ile birlikte bireylerin psikolojik sağlıklarına olumsuz etkisi olduğu bilinmektedir (Westrupp ve diğerleri, 2016, s. 107-126). Çalışmanın sonuçları göstermektedir ki ağır iş yükü, kurumsal desteğin az olması bireylerin psikolojik sağlıklarını doğrudan ve iş-aile çatışması üzerinden dolaylı olarak etkilemektedir. Yani babaların fazla çalışma saatleri, iş yerinden algıladıkları destek ve kurumsal desteğin az olması kişilerin iş-aile çatışması yaşamalarıyla ve iş-aile çatışması da depresyon seviyeleriyle ilişkilidir. Ayrıca babalar çalışma hayatlarının yoğunluğunu çocuklarıyla ilgilenememelerinin temel sebebi olarak görmektedir. Aile Sistemleri Kuramından yola çıkarak babalarının iş stresi ve çalışma yoğunluğunun onların psikolojik iyilik hallerini olumsuz etkilediğini ve bunun çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıdığı söylenebilir. Bu sonuçlar Ekolojik Sistemler Kuramıyla da uyumludur. Yani makro sistemdeki ataerkil cinsiyet rolleri tutumları, mezo sistemdeki ebeveynin iş yeri özellikleri mikro sistemdeki aile ilişkileriyle ve temel olarak baba-çocuk ilişkisiyle ilişkidir.

Endüstriyel psikoloji alanında yapılan çalışmalar çoğunlukla iş yeri verimliliği, bireylerin iş yaşamlarındaki motivasyon, iş verimliliği ve çalışanların psikolojik sağlıkları üzerine odaklanmışlardır. Bu çalışma ile bireysel psikolojik iyiliklerine, bireylerin eşleriyle ve çocuklarıyla olan ilişkilerine de odaklanıldığı için uluslararası alan yazına bu alanda önemli bir katkısının olacağı düşünülmektedir. Ayrıca kurumsal destek, iş yükünün, aile ilişkilerine ve ebeveynlik davranışlarıyla olan ilişkisini araştıran ulusal alan yazındaki ilk çalışma olacaktır. Yani bu çalışma ile küçük yaşta çocuğu olan, kendi ve eşi çalışan erkeklerin iş-aile ilişkisinde yaşadığı sorunların anlaşılması ve bu sorunların aile ilişkileriyle olan etkileşiminin anlaşılması için önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca, çalışmanın tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen babalarla ile yapılmış olması, çalışan babaların çalışma koşulları, kurumsal destek, babalık davranışlarını destekleyen veya engelleyen iş yükü ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi faktörleri incelemesi sebebiyle de hem endüstriyel hem gelişim hem de sosyal psikoloji alanında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. İlk olarak çalışmada, araştırma deseninin kesitsel olması nedeniyle, elde edilen bulgular ile sadece değişkenler arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Bu yüzden neden sonuç ilişkisinden söz etmek mümkün değildir. Ayrıca veriler, katılımcı babaların kendi raporlarına dayalıdır, bu yanlış bir raporlama elde edilmiş olmasına sebep olabilir (Levin-Aspenson ve Watson, 2018, s. 287-295). Bunlara ek





**Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide  
İş-Aile Çatışmasının Rolü**

olarak, babaların depresyonu kendi kişisel özellikleri (Fanous ve diğerleri, 2007, s. 1163-1172) ve geçmiş deneyimleriyle (Lee ve Chen, 2017, s. 40-48) de ilgili olabilir. Ayrıca sahip olunan çocuk sayısı ve geniş aile gibi faktörler de iş-aile çatışması ve depresyon ile ilişkili olabilir. Bu yüzden gelecek çalışmalarda babalarla birlikte anne raporlarının da alınması, boylamsal çalışmalar yapılması, babanın kişilik özellikleri ve depresyona sebep olabilecek geçmiş deneyimlerinin, çocuk sayısı ve geniş ailede gibi faktörlerin kontrol edilmesi bu ilişkilerin neden sonuç ilişkisi açısından açıklanabilmesi için gerekmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular çalışan babalara yönelik destekleyici politikalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre, çalışan babaların babalık izinlerinin kullanılması teşvik edilmeli, babalık izinleri artırılmalı, babalara çocuk bakımı ve gelişimine yönelik destekleyici eğitimler verilmeli, iş-aile dengesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği için seminerler verilmeli ve çalışan babalar iş-aile dengesi kurmaları için desteklenmelidir. Ayrıca babaların olumlu babalık davranışları geliştirmesi, çocuğuyla kuracağı bağın desteklenmesi ve eşiyile olan ilişkisinin olumlu olarak etkilenmesi için kreş hakkı kurumda çalışan tüm baba ve anne sayısına göre düzenlenmeli ve babalık izinlerinin artırılıp ve izinlerin kullanmaları teşvik edilerek doğumdan itibaren anne ve babalar çocuk bakımında eşit sayılmalıdır.

## Kaynakça

AÇEV (2017). *Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri. Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi*. Anne Çocuk Eğitim Vakfı. İstanbul. Erişim Adresi: [https://acev.org/wpcontent/uploads/2018/01/BabalikArastirmasiAnaRapor.16.10.17.web\\_.pdf](https://acev.org/wpcontent/uploads/2018/01/BabalikArastirmasiAnaRapor.16.10.17.web_.pdf)

American Psychiatric Association. (2008). Let's Talk Facts About Depression. *The Journal of the Oklahoma State Medical Association*, 101(12), 351-354. Erişim Adresi: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19177998/>

Almeida, D. M., Wethington, E. ve Chandler, A. L. (1999). Daily transmission of tensions between marital dyads and parent-child dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 49-61. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/353882>

Aycan, Z. ve Eskin, M. (2005). Relative contributions of childcare, spousal support, and organizational support in reducing work-family conflict for men and women: The case of Turkey. *Sex Roles*, 53(7-8), 453-471. doi: 10.1007/s11199-005-7134-8

Bakan, İ., Eytmiş, A. M., Erşahan, B., Doğan, İ. F. ve Bulunmaz, G. ( 2011). Banka Çalışanlarının İş Tatmin ve Örgütsel Bağlılık Düzeyleri ile Çatışma Tür ve Stratejilerine Bakış Açıları Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Alan Araştırması, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*,1-31. Erişim Adresi:



<http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/ismailbalkanbankacalisanlari.pdf>

Baydar, N., Küntay, A., Gökşen, F., Yağmurlu, B. ve Cemalcılar, Z. (2008). [Türkiye’de Erken Çocukluk Gelişim Ekolojileri (TEÇGE) Çalışması -1. Tur Verileri]. Erişim: <http://portal.ku.edu.tr/~tecge/index.htm>, 25 Mayıs 2009.

Borelli, J. L., Nelson, S. K., River, L. M., Birken, S. A. ve MossRacusin, C. (2017). Gender differences in work-family guilt in parents of young children, *Sex Roles*, 76(5), 356–368. doi: 10.1007/s11199-016-0579-0

Bronfenbrenner, U. (1979), *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Byron, K. (2005). A meta-analytic review of work–family conflict and its antecedents. *Journal of Vocational Behavior*, 67(2), 169- 198. doi:10.1016/j.jvb.2004.08.009.

Cabrera, N. J., Shannon, J. D. ve Tamis-LeMonda, C. (2007). 'Fathers' influence on their 'children's cognitive and emotional development: from toddlers to pre-k. *Applied Development Science*, 11(4), 208–213. doi: 10.1080/10888690701762100

Carlson, D. S., Kacmar, K. M. ve Williams, L. J. (2000). Construction and initial validation of a multidimensional measure of work–family conflict. *Journal of Vocational Behavior*, 56(2), 249-276. doi:10.1006/jvbe.1999.1713

Cooksey, E., Menaghan, E. ve Jekielek, S. (1997). Life-course effects of work and family circumstances on children. *Social Forces*, 76, (637–667).

Cox, M. J. ve Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review of Psychology*, 48(1), 243-267. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.48.1.243>

Derogatis, L. R. (1992). *The Brief Symptom Inventory-BSI: Administration, Scoring and Procedures Manual-II*. Clinical Psychometric Research Inc.

Eggebeen, D. J. ve Hawkins, A. J. (1990). Economic need and wives' employment. *Journal of Family Issues*, 11, 48-66. doi: 10.1177/019251390011001004

Erel, O. ve Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108–132. doi: 10.1037/0033-2909.118.1.108

Evans, C. (1997). *Turkish Fathers' Attitudes to and Involvement in Their Fathering Role: A Low Socio-Economic Sample*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

Fanous, A. H., Neale, M. C., Aggen, S. H., ve Kendler, K. S. (2007). A longitudinal study of personality and major depression in a population-based sample of male twins. *Psychological Medicine*, 37(8), 1163-1172.



**Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide  
İş-Aile Çatışmasının Rolü**

Fincham, F. D., Beach, S. R., Harold, G. T. ve Osborne, L. N. (1997). Marital satisfaction and depression: Different causal relationships for men and women? *Psychological Science*, 8(5), 351-356. doi: 10.1111/j.1467-9280.1997.tb00424.x

Galinsky, E., Bond, J. T. ve Friedman, D. E. (1996), The role of employers in addressing the needs of employed parent, *Journal of Social Issues*, 52, (3), 111-136. doi: 10.1111/j.1540-4560.1996.tb01582.x

Guille, C., Frank, E., Zhao, Z., Kalmbach, D. A., Nietert, P. J., Mata, D. A. ve Sen, S. (2017). Work-family conflict and the sex difference in depression among training physicians. *JAMA Internal Medicine*, 177(12), 1766-1772. doi:10.1001/jamainternmed.2017.5138

Hao, J., Wang, J., Liu, L., Wu, W. ve Wu, H. (2016). Perceived organizational support impacts on the associations of work-family conflict or family-work conflict with depressive symptoms among Chinese doctors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 13(3), 326. doi:10.3390/ijerph13030326

ILO (2014). *Global Employment Trends 2014* (Geneva: ILO). Erişim Adresi: <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>

Ishaya, N. ve Ayman, R. (2008). *Predicting Work-family Conflict via Perceived Involvement and Overload*, Boston, American Psychological Association. ErişimAdresi:<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.525.4449&rep=rep1&type=pdf>

Kane, P. ve Garber, J. (2004). The relations among depression in fathers, children's psychopathology, and father-child conflict: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 24(3), 339-360. doi: 10.1016/j.cpr.2004.03.004

Karatepe, O. M. ve Tekinkus, M. (2006). The effects of work-family conflict, emotional exhaustion, and intrinsic motivation on job outcomes of frontline employees, *International Journal of Bank Marketing* 24 (3), s. 173-193. doi: 10.1108/02652320610659021

Koç, İ. (2014). Türkiye'de aile yapısının değişimi: 1968-2011. *Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler, İstanbul: TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma ve Sosyal Politika Serisi*, 7, 24-54. Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/indirilebilir-yayinlar/67-turkiye-aile-yapisi-arastirmasi-2013-tespitler-oneriler.pdf>

Kurtessis, J. N., Eisenberger, R., Ford, M. T., Buffardi, L. C., Stewart, K. A. ve Adis, C. S. (2017). Perceived organizational support: A meta-analytic evaluation of organizational support theory. *Journal of Management*, 43(6), 1854-1884. doi: 10.1177/0149206315575554.



Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi [The changing role of fathers and its impact on child development]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-89.

Lee, R. D., ve Chen, J. (2017). Adverse childhood experiences, mental health, and excessive alcohol use: Examination of race/ethnicity and sex differences. *Child Abuse and Neglect*, 69, 40-48.

Lee, C., Dickson, D. A., Conley, C. S. ve Holmbeck, G. N. (2014). A closer look at self-esteem, perceived social support, and coping strategy: a prospective study of depressive symptomatology across the transition to college. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(6), 560-585. doi: 10.1521/jscp.2014.33.6.560.

Levin-Aspenson H.F., ve Watson D. (2018). Mode of administration effects in psychopathology assessment: Analyses of gender, age, and education differences in self-rated versus interview-based depression. *Psychological Assessment*. 30(3):287-295. doi:10.1037/pas0000474.

Lewis, G., Neary, M., Polek, E., Flouri, E. ve Lewis, G. (2017). The association between paternal and adolescent depressive symptoms: evidence from two population-based cohorts. *The Lancet Psychiatry*, 4(12), 920-926. doi: 10.1016/S2215-0366(17)30408-X.

Liu, L., Hu, S., Wang, L., Sui, G. ve Ma, L. (2013). Positive resources for combating depressive symptoms among Chinese male correctional officers: perceived organizational support and psychological capital. *BMC Psychiatry*, 13(1), 89. Erişim Adresi: <https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-244X-13-89>

Low, S. M. ve Stocker, C. (2005). Family Functioning and Children's Adjustment: Associations Among Parents' Depressed Mood, Marital Hostility, Parent-Child Hostility, and Children's Adjustment. *Journal of Family Psychology*, 19(3), 394-403. doi: 10.1037/0893-3200.19.3.394

Luszczynska, A. ve Cieslak, R. (2005). Protective, promotive, and buffering effects of perceived social support in managerial stress: The moderating role of personality. *Anxiety, Stress, and Coping*, 18(3), 227-244. doi: 10.1080/10615800500125587

Marchand-Reilly, J. F. (2016). Examining links among 'parents' depressive symptoms, attacking conflict behaviors, childrearing disagreements, and over-reactive discipline. *Journal of Adult Development*, 23(2), 93-100. doi: 10.1007/s10804-015-9224-3.

Muthén, L.K. and Muthén, B.O. (1998-2012). *Mplus User's Guide*. Seventh Edition. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.

Netemeyer, R. G., Boles, J. S. ve McMurrian, R. (1996). Development and validation of work-family conflict and family-work conflict scales. *Journal of Applied Psychology*, 81(4), 400-410. doi: 10.1037/0021-9010.81.4.400



NICHD Early Child Care Research Network. (2004). 'Fathers' and 'mothers' parenting behavior and beliefs as predictors of 'children's social adjustment in the transition to school. *Journal of Family Psychology*, 18, 628–638.

Nuttall, A. K., Froyen, L. C., Skibbe, L. E. ve Bowles, R. P. (2019). Maternal and paternal depressive symptoms, home learning environment, and children's early literacy. *Child Psychiatry and Human Development*, 50(4), 681-691. doi: 10.1007/s10578-019-00872-x

Obidoa, C., Reeves, D., Warren, N., Reisine, S. ve Cherniack, M. (2011). Depression and work family conflict among corrections officers. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 53(11), 1294-1301. doi: 10.1097/JOM.0b013e3182307888

OECD (2019). OECD Labour Force Statistics. Erişim Adresi: [https://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-labour-force-statistics-2020\\_5842cc7f-en](https://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-labour-force-statistics-2020_5842cc7f-en), 27 Nisan, 2021.

Powell, G. N. ve Greenhaus, J. H. (2010). Sex, gender, and decisions at the family→ work interface. *Journal of Management*, 36(4), 1011-1039. doi: 10.1177/0149206309350774

Ransford, C. R., Crouter, A. C. ve McHale, S. M. (2008). Implications of work pressure and supervisor support for 'fathers', 'mothers' and 'adolescents' relationships and well-being in dual-earner families. *Community, Work and Family*, 11(1), 37-60. doi: 10.1080/13668800701785312

Schudlich, T. D. D. R. ve Cummings, E. M. (2007). Parental dysphoria and 'children's adjustment: Marital conflict styles, 'children's emotional security, and parenting as mediators of risk. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35(4), 627-639. doi:10.1007/s10802-007-9118-3

Soper, D.S. (2021). A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models [Software]. Available from <https://www.danielsoper.com/statcalc>

Sunar, D. ve Fişek G. O. (2005). Contemporary Turkish families. İçinde, *Families in Global Perspective*, (der.) J. L. Roopnarine ve U. Gielen, (s. 169–183). Boston, MA: Pearson. Erişim Adresi: [https://www.researchgate.net/profile/DianeSunar/publication/284646758\\_Contemporary\\_Turkish\\_families/links/5a4b68b6458515f6b05bf7ed/Contemporary-Turkish-families.pdf](https://www.researchgate.net/profile/DianeSunar/publication/284646758_Contemporary_Turkish_families/links/5a4b68b6458515f6b05bf7ed/Contemporary-Turkish-families.pdf)

Şahin, N. H. ve Durak, A. (1994). Kısa semptom envanteri: Türk gençleri için uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9:44-569. Erişim Adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/kisa-semptom-envanteri-kse>

Şahin, F. T. ve Özbey, S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Baba Katılımının Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1), 39-48.

Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J. ve Lamb, M. E. (2004). Fathers and Mothers at Play with Their 2- and 3-Year-Olds: Contributions to



Language and Cognitive Development. *Child Development*, 75, 1806-1820. doi: 10.1111/j.1467-8624.2004.00818.x

Taşkın, N. ve Erkan, S. (2009). The Influence of Father Education Programs on the Levels of Father Involvement with Children: An Experimental Study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 136-148. Erişim Adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ871025>

Türkiye İstatistik Kurumu (2018a). Türkiye Aile Yapısı İleri İstatistik Analizi. Erişim adresi: [https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/35869/taya-18\\_turkce\\_kitap.pdf](https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/35869/taya-18_turkce_kitap.pdf), 02 Nisan, 2020.

Türkiye İstatistik Kurumu (2018b). İstatistiklerle Kadın. Erişim: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21519>, 02 Nisan, 2020.

Türkiye İstatistik Kurumu (2019). İstatistiklerle Kadın. Erişim: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2019-33732>

United Nations Development Programme (2019). The Next Frontier: Human Development and the Anthropocene. Briefing Note Turkey. Erişim: <https://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/UNDP-TR-BRIEFING-NOTE-TURKEY-EN.pdf>

Voydanoff, P. (2005). Work demands and work-to-family and family-to-work conflict: Direct and indirect relationships. *Journal of Family Issues*, 26(6), 707-726. doi: 10.1177/0192513X05277516

Westrupp, E. M., Strazdins, L., Martin, A., Cooklin, A., Zubrick, S. R. ve Nicholson, J. M. (2016). Maternal work-family conflict and psychological distress: reciprocal relationships over 8 years. *Journal of Marriage and Family*, 78(1), 107-126. doi:10.1111/jomf.12262

Wilson, S. ve Durbin, C. E. (2010). Effects of paternal depression on fathers' parenting behaviors: A meta-analytic review. *Clinical Psychology review*, 30(2), 167-180. doi: 10.1016/j.cpr.2009.10.007

World Economic Forum (2021). Global Gender Gap Report 2020. Erişim: [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_GGGR\\_2021.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf)

World Health Organization. (2017). *Depression and Other Common Mental Disorders: Global Health Estimates* (No. WHO/MSD/MER/2017.2). World Health Organization. Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/254610/WHO-MSD-MER-2017.2-eng.pdf>

Yildirim, D. ve Aycan, Z. (2008). Nurses' work demands and work-family conflict: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 45(9), 1366-1378. Erişim Adresi: 10.1016/j.ijnurstu.2007.10.010

